യോഗവാസിഷ്ഠഃ/പ്രകരണമ് 4
(സ്ഥിതിപ്രകരണമ്)/സർഗം 53

ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .

അഥാ-പൃച്ഛത്-സുതസ്-തത്ര ജമ്ബൂ+ദ്വീപേ മഹാനിശി .
കദമ്ബാ+ഗ്രാവ-ചൂഡസ്ഥം/ പിതരം പാവനാ-ശയമ് .. 1

പുത്ര ഉവാച .

കോ്ഽസൗ ഖോത്ഥ ഇതി+ ഖ്യാതോ ഭൂപസ്/താതോ+ത്തമാ+കൃതിഃ .
കഥിതംഞ്ച് ച കിമേ-തന്മേ+ ത്വയേതി+ ബ്രൂഹി ത+ത്ത്വതഃ .. 2

ക്വഭ-വി+ഷ്യതി നിർമാണംവ് വർത-മാനേ ക്വ ഗമ്യതാ .
ഉഭയാർഥ-വിരുദ്ധ+ത്വാൻ/മ+ന്മോ-ഹായ വചസ്തവ .. 3

ദാശൂര ഉവാച .

ശൃണു പുത്ര യഥാ-ഭൂത-മേത+ത്തേ കഥയാ+മ്യഹമ് .
യേന സംസാര-ച+ക്ര+സ്യ തത്ത്വ-മ+സ്യാവ-ബുധ്യസേ .. 4

അസദ+പ്യു+ത്ഥിതാ/രമ്ഭ/മവസ്തു-മയ-മാത-തമ് .
സംസാര/സംസ്ഥാന-മിദ/മേവമാ-കഥിതം മയാ .. 5

പരമാൻ-നഭസോ ജാതഃസ് സംകല്പഃഖ് ഖോ+ത്ഥ ഉച്യതേ .
ജായതേ+ സ്വയ-മേവാസൗ/+ സ്വയമേവ വിലീയതേ .. 6

തത്-സ്വരൂപ-മിദം സർവംഞ്ച് ജഗദാ-ഭോഗി വിദ്യതേ .
ജായതേ തത്ര ജാതേ തു തസ്മി+ന്നഷ്ടേ വിനശ്യതി .. 7

ബ്ര+ഹ്മ-വിഷ്ണ്വി+ന്ദ്ര-രുദ്രാ+ദ്യാസ്/ത+സ്യൈവാ-വയവാ+ന്വിദുഃ .
വിടപാനിവ വൃ+ക്ഷസ്യ ശൃങ്ഗാ-ണീവ മഹീ-ഭൃതഃ .. 8

ശൂന്യേ+ വ്യോമനി തേനേദംൻ നിർമിതംൻത്രി-ജഗത്/പുരമ് .
പ്രതിഭാസാനു-സംധാന-മാത്രേ/ണൈത്യ വിരിഞ്ചി-താമ് .. 9

യ+ത്രേമേ വിതതാ-ലോകാ ലോക-കോശാ+ശ്ചതുർ-ദശ .
വനോപ-വന-മാലാശ്ച യത്രോ+ദ്യാന-പരമ്പരാഃ .. 10

ക്രീഡാ-ശിഖരിണോ യത്ര സഹ്യ-മന്ദര-മേരവഃ .
ശീതോഷ്ണ-ദീപ്തീ ചന്ദ്രാർകൗ/ ദീപൗ/ യത്രാനലാ-കൃതീ .. 11

സൂര്യാംശുക/ചദാ-ലോല/തരങ്/ഗോത്തുങ്ഗ/മൗക്തികാഃ .
വഹന്തി സരിതോ യത്ര സന്മു+ക്താ-വലയ+ശ്ചലാഃ .. 12

ഇക്ഷു+ക്ഷീരാദി-സലിലാ മണി-രത്ന-ബിസാ+ങ്കുരാഃ .
ഔർവാ-നലാമ്/ബുജാ യത്ര വാപ്യഃസ് സപ്ത മഹാർണവാഃ .. 13

അധ/ ഉർവ്യാംൻ തഥോർധ്വംങ് ഖേ പുണ്യാ-പുണ്യ-ധനശ്രിയഃ .
നരാ-മര-കിരാ-ടാനാംയ് യ+ത്രാന്തഃഖ് ക്രയ-വിക്രയൗ .. 14

തസ്മി+ന്നേവ ജഗ+ത്യസ്മിൻ/പുരേ സംകല്പ-ഭൂഭൃതാ .
ക്രീഡാർഥ-മാത്മന+ശ്ചി+ത്രാ ദേഹാപ-വരകാഃഖ് കൃതാഃ .. 15

കേചിദ്/ഗീർവാണ-നാമാന/ ഊർധ്വ ഏവ നിയോജിതാഃ .
നര-നാഗാ-ദയഃഖ് കേചി-ദധ ഏവ നിയോ-ജിതാഃ .. 16

വാതയന്ത്ര+പ്രവാഹേണ ചല+ന്തോ മാംസ-മൃ+ന്മയാഃ .
സിതാ+സ്ഥി/ദാര-വ+ശ്ചിത്രാസ്/ത്വ+ഗ്ലേപ/മസൃണാ-മലാഃ .. 17

കേചി+ച്ചിരേണ നശ്യന്തി കേചി+ച്ഛീഘ്ര-വിനാശിനഃ .
കേചിത്/കേശോല-പോല്ലാസ-രചിതാ+ച്ഛാദന+ശ്രിയഃ .. 18

കർണാ+ക്ഷി-നാസാ+പ്രമുഖൈർ/ദ്വാരൈർ/നവ-ഭിര+ന്വിതാഃ .
അനാരത-വഹത്/പ്രാണ/പവനേ/നോഷ്ണ-ശീതലാഃ .. 19

കർണ-നാസാ+സ്യ/താല്വാദി/വാതായന-ഗണാന്വിതാഃ .
ഭുജാ+ദ്യങ്ഗ+പ്ര/തോലീകാഃഫ് പഞ്ചേന്ദ്രിയ-കുദീപകാഃ .. 20

മായയാ രചിതാസ്-തേഷു സംകല്പേന മഹാമതേ .
അഹങ്കാര-മഹാ-യക്ഷാഃഫ് പര-മാലോക-ഭീരവഃ .. 21

ദേഹാ-പവര-കേ+ഷ്വന്തർ/മഹാ/ഹങ്കാര-യക്ഷകൈഃ .
സഹ സംങ്-ക്രീഡതേ്യ+ത്യർഥം സ സദൈവാ-സദു+ത്ഥിതൈഃ .. 22

യഥാ കുസൂലേ മാർജാരോ ഭസ്+ത്രായാം ഭുജഗോ യഥാ .
മുക്താഫലംയ് യഥാ വേണാ/വഹങ്കാരസ്-തഥാ തനൗ .. 23

ക്ഷണമ+ഭ്യുദയംയ് യാന്തി+ ക്ഷണം ശാമ്യ+ന്തി ദീപവത് .
ദേഹ-ഗേഹേഷു സംകല്പ-തരങ്ഗാഃസ് സാഗരേ+ഷ്വിവ .. 24

ഭവി+ഷ്യ+ന്നവ-നിർമാണം/ സ+ വ്യാപ്നോതി തദാ പുരമ് .
യദാ സംകല്പിതംവ് വസ്തു+ ക്ഷണാ-ദേവ+ പ്രപശ്യതി .. 25

അസംങ്-കല്പന-മാത്രേണ+ സ്വേനേ/വാശു വിനശ്യതി .
ശ്രേയസേ പരമാ-യസ്യ/ നാശ+ത്വേന തു സംഭവഃ .. 26

സ്വയം സംകല്പനാ-മാത്രംഞ്ച് ജായതേ ബാല-യക്ഷവത് .
അനന്താ-യാ+ത്മ-ദുഃഖായ നാനന്ദായ കദാചന .. 27

ഇദം സ്ഫാരംഞ്ജ് ജഗദ്-ദുഖം പ്രതനോ+ത്യാത്മ-സത്തയാ .
അസത്തയാ നാശയതി ഘനമാ+ന്ധ്യംയ് യഥാ തമഃ .. 28

സ്വയൈവ ദുഃഖ-ദായിന്യാ ചേഷ്ടയാ പരിരോദിതി .
കാഷ്ഠാ-വഷ്ടബ്ധ-വൃഷണഃഖ് കീലോത്-പാടീ കപി+ര്യഥാ .. 29

സംങ്-കല്പി+താനന്ദ-ലവസ്/തിഷ്ഠ+ത്യുദ്ധര-കന്ധരമ് .
അകസ്/മാത്/പ്ര+ച്യുത-മധു/ബിന്ദുഭു+ക്കരഭോ യഥാ .. 30

ക്ഷണംവ് വിരതി-മായാതി രതിമേതി+ ക്ഷണം സ്വയമ് .
ക്ഷണംവ് വികാര-മായാതി സംകല്പേ/നൈവ ബാലവത് .. 31

ഏനം/ സകല-ഭാവേ+ഭ്യഃഖ്/ കൃത്വാ നിർമൂല-മാദരാത് .
മതിരന്തഃഫ് പദംയ് യാതി യഥാ പുത്ര തഥാ കുരു .. 32

ത്രയസ്-തസ്യാ മതേർ-ദേഹാ അധ-മോത്തമ-മധ്യമാഃ .
തമഃസ്-സ+ത്ത്വ-രജഃസ് സംജ്ഞാഃഖ്/ കാരണംഞ്ജ് ജഗതഃസ് സ്ഥിതേഃ .. 33

തമോ-രൂപോ ഹി സംകല്പോ നിത്യം പ്രാകൃത-ചേഷ്ടയാ .
പരാംങ് കൃപണതാ-മേത്യ+ പ്രയാതി കൃമി-കീടതാമ് .. 34

സത്ത്വ-രൂപോ ഹി സംകല്പോ ധർമ+ജ്ഞാന-പരായണഃ .
അദൂര-കേവലീ-ഭാവം/ സ്വാരാജ്യ-മധിതിഷ്ഠതി .. 35

രജോ-രൂപോ ഹി സംകല്പോ/ ലോക-സംവ്-വ്യവഹാര-വാൻ .
പരി-തിഷ്ഠതി സംസാരേ പുത്ര-ദാരാനു-രഞ്ജിതഃ .. 36

ത്രിവിധംൻ തു പരിത്യജ്യ രൂപമേത+ന്മഹാമതേ .
സംകല്പഃഫ് പരമാ-യാതി പദ/മാ+ത്മ-പരി+ക്ഷയേ .. 37

സർവാ ദൃഷ്ടീഃഫ് പരിത്യജ്യ നിയമ്യ മനസാ മനഃ .
സബാഹ്യാ+ഭ്യന്ത-രാർഥസ്യ സംകല്പസ്യ+ ക്ഷയംങ് കുരു .. 38

യദി വർഷ-സഹസ്രാണി തപ+ശ്ചരസി ദാരുണമ് .
യദി വാ വിലയാ+ത്മാനം ശിലായാം ചൂർണയ+സ്യലമ് .. 39

യദി വാഗ്നിം പ്രവിശസി വഡ-വാഗ്നി-മഥാപി വാ .
യദി വാ പതസി+ ശ്വഭ്രേ ഖഡ്ഗ-ധാരാ-ജവേ-തഥാ .. 40

ഹരോ യ+ദ്യുപ-ദേഷ്ടാ തേ ഹരിഃഖ് കമലജോ്ഽപി വാ .
അ+ത്യ+ന്ത-കരുണാ+ക്രാന്തോ ലോക-നാഥോ്ഽഥവാ യതിഃ .. 41

പാതാല+സ്ഥ+സ്യ ഭൂ+സ്ഥ+സ്യ+ സ്വർഗ+സ്ഥ+സ്യാപി ത+ത്തവ .
നാന്യഃഖ് കശ്ചി-ദുപായോ്ഽ+സ്തി സംങ്-കല്പോ-പശമാ-ദൃതേ .. 42

അനാ-ബാധ്യേ/വി-കാരേ ച/ സുഖേ പരമപാവനേ .
സംങ്ക+ല്പോപ-ശമേ യത്നം പൗരുഷേണ പരംങ്ക കുരു .. 43

സംങ്ക-കല്പ-തന്താ-വഖിലാ ഭാവാഃഫ് പ്രോതാഃഖ് കിലാ-നഘ .
ഛിന്നേ തന്തൗ ന ജാനേ തേ+ ക്വ യാന്തി വിശരാ-രവഃ .. 44

അസത്-സത്/സദ-സത്-സർവ സംകല്പാ-ദേവ നാന്യതഃ .
സംകല്പം/ സദസ+ച്ചൈവ/മിഹ സത്യംങ്ക കിമു+ച്യ-താമ് .. 45

സംക+ല്പ്യതേ യഥാ യദ്യത്-ത+ത്തഥാ ഭവതി+ ക്ഷണാത് .
മാ കിംചിദപി ത+ത്ത്വ+ജ്ഞ സംങ്ക-കല്പയ കദാചന .. 46

നിഃസ്-സംകല്പോ യഥാ+പ്രാപ്ത+വ്യവഹാര-പരോ ഭവ .
ചിദ-ചേത്യോ+ന്മുഖത്വം ഹി യാതി സംകല്പ-സംങ്ക-ക്ഷയേ .. 47

ഉത്ഥായ സത്ത്വ-രൂപേണ യോന്യാ സത്യ-മയാത്മകമ് .
ന തജ്-ജഗ-ദുഃഖമിദംവ് വ്യർഥം സദൃശ-മാത്മനഃ .. 48

തേന ദുഃഖായ മഹതേ കിം മൃതേന തവാനഘ .
യദ-ദുഃഖായ തത്/പ്രാജ്ഞാഃസ് സംശ്രയ+ന്തീഹ നേതരത് .. 49

അധിഗത-പരമാർഥ-താമു-പേത്യ+
പ്രസഭ-മപാസ്യ വികല്പ-ജാല-മുച്ചൈഃ .
അധി-ഗമയ പദംൻ തദ+ദ്വിതീയംവ്-
വിതത-സുഖായ സുഷുപ്ത-ചിത്ത/വൃ+ത്തിഃ .. 50

ഇ+ത്യാർഷേ+ ശ്രീവാസിഷ്ഠ-മഹാരാമായണേ വാല്മീകീയേ+ സ്ഥിതി+പ്രകരണേ
സംസാര-നഗര-വികല്പ-യോഗ-വിചാരോ
നാമ+ ത്രി/പഞ്ചാശഃസ് സർഗഃ53
ഓം
****
CHECKED BY GURU P.R.IYER
20.10.2023